27/03/2021

“Ο Σταυρός και η Παναγία κατά την Ελληνική Επανάσταση”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ’

Ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση ἦταν Ἐθνεγερσία. Τῷ ὄντι ἦταν καρπός μιᾶς μεγάλης ἀδιάκοπης πνευματικῆς προπαρασκευῆς τοῦ σκλαβωμένου Γένους. Ἦλθε ὡς ἐκδήλωση βαθειᾶς πίστεως στό Θεό καί ἀγάπης πρός τήν πατρίδα. Αὐτό προκύπτει ἀπό τίς Προκηρύξεις καί τά ἄλλα ἔγγραφα τοῦ Ἀγῶνα. Ἡ Ἑλληνική μάλιστα Ἐπανάσταση ἔχει αὐτοτελῆ ἀξία. Δέν εἶχε ἀνάγκη νά στηριχθεῖ σέ ἄλλα γεγονότα ξένων λαῶν. Ἡ προηγηθεῖσα Γαλλική Ἐπανάσταση εἶχε κοινωνιολογικό χαρακτῆρα καί ἀπέβλεπε στήν μεταρρύθμιση τοῦ κοινωνικοῦ καί πολιτικοῦ καθεστῶτος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐνῶ ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση ἔγινε γιά τά ἱερότερα ἰδανικά τοῦ ἀνθρώπου ἤτοι: γιά τήν πίστη στό Θεό καί τήν ἀγάπη πρός τήν ἐλευθερία τῆς πατρίδος. Ἦταν ἕνας συνδυασμός θείου καί ἀνθρώπινου παράγοντα.

Πραγματικά ἄν σκεφθεῖ κανείς βαθύτερα καί οὐσιαστικότερα θά διαπιστώσει ὅτι ἐκεῖνο πού ξεσήκωσε τούς Ἕλληνες καί ἀπετόλμησαν ἕναν ἄνισο Ἀγῶνα ἐναντίον τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἦταν:

Ἡ πίστη στό Χριστό

ἡ ἀγάπη πρός τήν πατρίδα

ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας

ἡ ἔνδοξη ἱστορική κληρονομιά

ἡ ἑλληνική γλῶσσα.

Ὅλα αὐτά συνιστοῦσαν τήν ἑλληνική χριστιανική συνείδηση, τήν συλλογική μνήμη. Ὁμολογοῦσαν συνεχῶς οἱ ἀγωνιστές τοῦ ’21: «Γιά τοῦ Χριστοῦ τήν πίστη τήν ἁγία καί τῆς πατρίδος τήν ἐλευθερία», ἀγωνιζόμαστε. Ἔτσι προχώρησαν σέ θυσιαστικούς ἀγῶνες. Ἔτσι πρόσφεραν τό αἷμα τους.

Ἡ ἴδια δέ Ἐκκλησία καί στά χρόνια τῆς δουλείας ἀλλά καί κατά τήν περίοδο της Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἦταν ἐκείνη πού ἔθρεψε τό Γένος τῶν Ἑλλήνων μέ τό θεϊκό μάννα τοῦ Χριστιανισμοῦ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καί τῶν σοφῶν Πατέρων της. Αὐτή κράτησε ἀκράδαντη τήν πίστη καί ἀδούλωτη τήν ἑλληνική ψυχή.

Τυγχάνει ἱστορικό γεγονός ὅτι ἡ Ἐποποιΐα τοῦ 1821 προετοιμάστηκε, κηρύχθηκε, διεξήχθηκε καί περατώθηκε μέ τήν βοήθεια τοῦ Σταυροῦ καί τήν σκέπη τῆς Παναγίας. Ἔτσι τό ἱερό σύμβολο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ καί ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, ἡ Παναγία, ὑπῆρξαν τά σημεῖα ἀναφορᾶς τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων.

Τί ἐξέφραζε ὁ Σταυρός; Τήν θυσία. Καί τί ἡ Παναγία; Τήν πνευματική συνδρομή.

*

Ὁ Τίμιος Σταυρός, ἐν πρώτοις, κατεῖχε ὑψηλή θέση στίς συνειδήσεις τῶν Ἑλλήνων, γιατί ἡ παρουσία του ἔφερνε στό νοῦ αὐτό πού μαρτυρεῖ. Τήν θυσία τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ γιά τό ἀνθρώπινο γένος. Ὁ Σταυρός θύμιζε ἀγῶνα, θυσία, αἷμα, θάνατο. Ἀλλά καί χωρίς αὐτή τήν θυσία, τήν ἀνυπαρξία ἀνάστασης. Ἱερό, λοιπόν, σύμβολο ὁ Σταυρός, πού ἀντιπροσώπευε τόν θυσιαστικό Ἀγῶνα. Ἔτσι, ἀπό τότε πού ὁ Ἐθναπόστολος καί Ἰσαπόστολος καί Ἱερομάρτυς, ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ἕνα Σταυρό «ἔμπηζε» στό ἔδαφος, ὅπου πήγαινε καί κήρυττε καί τόν κρατοῦσαν οἱ Ἕλληνες σέ ἀνάμνηση τοῦ περάσματός του ἀπό τόν τόπο τους, ὁ Τίμιος Σταυρός πάντοτε ἦταν μπροστά καί σέ ὅλες τίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις, ἀλλά καί στίς εἰρηνικές συνελεύσεις καί συσκέψεις. Ἦταν στίς Προκηρύξεις, στίς σημαῖες, στά λημέρια τῶν ἀγωνιστῶν, στούς βράχους, στούς ἱστούς τῶν καραβιῶν, στίς φορεσιές, στούς ναούς καί τά ξωκκλήσια.

Ὁ Ρήγας Φερραῖος στόν «Θούριό» του τραγουδᾶ:

«Πῶς οἱ προπάτορές μας

ὡρμοῦσαν σάν θεριά,

γιά τήν Ἐλευθερίαν

πηδοῦσαν στή φωτιά,

ἔτζι κι ἡμεῖς, ἀδέλφια,

ν’ ἁρπάξωμεν γιά μιά

τ’ ἄρματα, καί νά βγοῦμεν

ἀπ’ τήν πικρή σκλαβιά!...

Στεριᾶς καί τοῦ πελάγου

νά λάμψη ὁ Σταυρός,

κι εἰς τήν δικαιοσύνην

νά σκύψη ὁ ἐχθρός·

ὁ κόσμος νά γλυτώση

ἀπ’ αὐτήν τήν πληγή

κι ἐλεύθεροι νά ζῶμεν,

ἀδέλφια εἰς τήν Γῆ!»

Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης τό 1821 στό Ἰάσιο δίνει τήν Προκήρυξη πρός τό δοῦλο Γένος πρίν ἀρχίσει τόν Ἀγῶνα καί γράφει:

«Μάχου ὑπέρ πίστεως καί Πατρίδος!... Εἶναι καιρός νά ἀποτινάξωμεν τόν ἀφόρητον ζυγόν, νά ἐλευθερώσωμεν τήν Πατρίδα, νά κρημνίσωμεν ἀπό τά νέφη τήν ἡμισέληνον, διά νά ὑψώσωμεν τό σημεῖον δι’ οὗ πάντοτε νικῶμεν, λέγω τόν Σταυρόν, καί οὕτω νά ἐκδικήσωμεν τήν Πατρίδα καί τήν Ὀρθόδοξον ἡῶν Πίστιν ἀπό τήν ἀσεβῆ τῶν ἀσεβῶν καταφρόνησιν... Ἄς καλέσωμεν λοιπόν ἐκ νέου, ὦ ἀνδρεῖοι καί μεγαλόψυχοι Ἕλληνες, τήν ἐλευθερίαν εἰς τήν κλασσικήν γῆν τῆς Ἑλλάδος! Ἄς πολεμήσωμεν εἰς τούς τάφους τῶν πατέρων μας, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν καί ἀπέθανον ἐκεῖ!...».

Ἔπειτα οἱ ὑπερασπιστές τῆς Σπάρτης ἔγραψαν στήν προκήρυξη τους: «Ἡ Σπάρτη ἐξαρτᾶ τὰς χρηστάς της ἐλπίδας καὶ τοὺς θριάβους της, πρῶτον μὲν εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ δεύτερον εἰς τὰ τέκνα της».

Ὁ σπουδαῖος λόγιος ἀρχιμανδρίτης Ἄνθιμος Γαζῆς, πρό τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐπαναστάσεως, γράφει στούς ἀδελφούς Λάζαρο καί Γεώργιο Κουντουριώτη:

«Τό πρᾶγμα, ἀδελφοί, ἔλαβε κίνησιν μεγάλην καί νά σταθῆ πλέον εἶναι ἀδύνατον... Λοιπόν δέν εἶναι πλεόν ἀμφιβολία μήτε δισταγμός. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη, τήν ὁποίαν ἐπιθυμοῦσαν οἱ πατέρς μας νά τήν ἰδοῦν, ἔφθασε καί ὁ Νυμφίος ἔρχεται... Ἔφθασεν ὁ καιρός διά νά λάμψη πάλιν ὁ Σταυρός καί νά λάβη πάλιν ἡ Ἑλλάς, ἡ δυστυχής πατρίς μας, τήν ἐλευθερίαν της... Ὁ καιρός ἦλθε καί πρέπει νά ἀνάψητε τήν λαμπάδα τοῦ πατριωτισμοῦ... Σᾶς παρακαλεῖ ἡ πατρίς, φίλοι! Ἑτοιμασθῆτε! Ἑτοιμασθῆτε!...».

Ὁ ἄλλος ἐπισης λόγιος κληρικός Ὁ Νεόφυτος Βάμβας εἶπε στόν Δημ. Ὑψηλάντη ὡς παραίνεση:

«Ἐξέλθετε, καὶ ἐγὼ κρατῶν τὸν Σταυρὸν προπορεύομαι κηρύττων: Ὅστις εἶναι Χριστιανὸς καὶ πιστὸς Ἕλλην, ἂς ἀκολουθήση...».

Συγκλονιστικά εἶναι τά λόγια τῶν ἐλεύθερων πολιορκουμένων» τοῦ Μεσολογγίου. Διατρανώνουν πολύ χαρακτηριστικά:

Τὸ ὀχύρωμά μας κατεστράφη, αἱ οἰκίαι μας ἐκρημνίσθησαν, τὰ ὑποστατικά μας κατεδαφίσθησαν, οἱ ἀδελφοί μας ἐτάφησαν, ἀλλ’ ἡ ἔνδοξος σημαία τοῦ Σταυροῦ, μένει καὶ κυματεῖ ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπια καὶ εἰς τοὺς τάφους. Τὰ στήθη μας εἶναι οἱ νέοι προμαχῶνες, καὶ ἡ σταθερὰ ἀπόφασις τοῦ νὰ ἀποθάνωμεν ὑπὲρ Πατρίδος, τὸ μόνον μας ὅπλον.

Ἔπειτα, ὁ Γέρος τοῦ Μωριᾶ, μετά τήν ἅλωση τοῦ Ναυπλίου σέ ἔγγραφο πού ἔστειλε στήν Κυβέρνηση (1-12-1822), γράφει σχετικά: «Εἰς δόξαν τοῦ ἀηττήτου Σταυροῦ καί τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀνδρέα, Ὑπερτάτη Διοίκησις. Χθές εἰσήλθομεν εἰς τό ὑπερήφανον Παλαμήδι καί ὑψώσαμεν τάς νικητάς τοῦ Σταυροῦ σημαῖες μέ τρόπον ἀνήκοντα εἰς τήν δόξαν τοῦ Χριστοῦ». Ὅταν ἐπίσης παραδόθηκε τό φρούριο τῆς Ἀκροκορίνθου στόν Κολοκοτρώνη ἀπό τόν τοῦρκο φρούραρχο, τότε ὁ γέρος τοῦ Μωριᾶ πῆρε τά κλειδιά, ἔφτιαξε μέ τήν ὀμπρέλα τοῦ Ἐπισκόπου Ἰωνᾶ τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ πάνω στήν πύλη καί φώναξε: -Ἐμπᾶτε, Ἕλληνες.

Μετά τήν μεγάλη νίκη τοῦ Κολοκοτρώνη στά Δερβενάκια ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης ἀπό τήν Μάνη γράφει στόν ἥρωα:

«Γενναιότατε Στρατηγέ,

Τὴν ἄμετρον χαρὰν καὶ ἐμψύχωσιν, ἣν ἐλάβομεν, ὅταν ἐπληροφορήθημεν τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματά σας καὶ τὴν νίκην κατὰ τῶν ἀχρείων Ἀγαρηνῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ τὰ περιγράψωμεν. Ποῖα ἐγκώμια ἄξια τοῦ ὑποκειμένου σας νὰ συνεισφέρωμεν; Τῷ ὄντι ἐφάνητε ὡς ἄλλος Λεωνίδας, ὅστις ἐκράτησε πόλεμον φρικτὸν εἰς τὰς Θερμοπύλας μὲ τριακοσίους μόνον ἄνδρας. Αὐτὸς εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἡ γενναιότης σας εἰς τὰ Δερβενάκια μετ’ ἀνδρῶν ὀκτακοσίων ἀντιπαρατάχθητε μὲ χιλιάδας ἐχθρούς.

Ἰδού ἔξετε τὸ μνημόσυνον αἰώνιον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ βέβαια τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματά σας θέλει ἐξιστορηθοῦν, καθὼς καὶ τῶν παλαιῶν ἡρώων. Ἀνδρίζεσθε, γενναῖοι ἥρωες. Ἰδοὺ ὁ Θεός μεθ’ ἡμῶν.

Ἰδοὺ ὁ Θεός μεθ’ ἡμῶν, ὃς ἐπάταξεν ἔθνη πολλὰ καὶ ἀπέκτεινε βασιλεῖς κραταιούς. Ὁ Παντοκράτωρ Θεὸς δὲν μᾶς ἀφήνει εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ. Ὄχι, ὄχι, βέβαια, ἀλλὰ εἶναι σύμμαχός μας κατὰ πάντα, καθὼς ἐμπράκτως πολλάκις τὸ εἴδομεν καὶ ἄμποτε εἰς τὸ ἑξῆς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας καὶ γενναιότητός Σας ν’ ἀφανισθῇ ὁ ἐχθρὸς ἐξ ὁλοκλήρου. Εἴθε γένοιτο, γένοιτο…».

Ὁ Ναύαρχος Ἀνδρέας Μιαούλης γράφει σέ μία ἐπιστολή του:

«Ὁ ἔφορος τῆς Ἑλλάδος Θεός ἐνέπνευσεν εἰς τάς καρδίας τῶν ἐχθρῶν ἄκραν δειλίαν καί φόβον. Ἐλπίζω δέ ἐντός ὀλίγου, μέ τήν βοήθειαν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί τῶν θεοπειθῶν τῆς πατρίδος εὐχῶν, νά σᾶς χαροποιήσω καί μέ ἄλλας νίκας...».

Στόν Πρόεδρο τοῦ Νομοτελεστικοῦ Γεώργιο Κουντουριώτη γράφει:

«Ἂς μὴ λείψη, παρακαλῶ, καὶ ἡ Ὑμετέρα Ἐκλαμπρότης ἀπὸ τοῦ νὰ συνεργήση εἰς τὸ νὰ γίνωσιν αἱ ἀνήκουσαι πρὸς Κύριον πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς θείας αὐτοῦ δικαιοσύνης ἱκεσίαι διὰ τὰς ἁμαρτίας καὶ ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου καὶ ὅλου τοῦ Χριστεπωνύμου λαοῦ... ὅπως συνοδευούσης τῆς θείας αὐτοῦ Ἀγαθότητος, ἐνισχυθῶσιν ἀπὸ τὴν παντοδύναμον χάριν Του οἱ βραχίονες τῶν Ἑλλήνων καὶ οὕτω κατατροπώσαντες διὰ τοῦ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς σημαίας τιμίου Σταυροῦ καὶ τοὺς αἰσθητοὺς ἐχθροὺς τούτους, αὐτοὺς μὲν ὑποχρεώσωμεν καὶ ἅπαντες νὰ ὁμολογῶσι καὶ νὰ κηρύττωσι «Μέγας ὁ Θεὸς καὶ ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν», ἡμεῖς δὲ δοξολογοῦντες νὰ ψάλλωμεν τὸ τοῦ Προφητάνακτος «ἡ δεξιά σου, Κύριε, δεδόξασται».

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὅλες οἱ σημαῖες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως φέρουν τό ἱερό σύμβολο τοῦ Σταυροῦ. Ἡ πρώτη σημαία πού ὑψώθηκε στά Καλάβρυτα ἔφερεν ἄνωθεν Σταυρόν μέ τίς γραμμές κάτωθεν αὐτοῦ κατά τό σύνθημα τῆς φιλικῆς Ἑταιρείας καί τήν ἐπιγραφή «Ἐλευθερία ἤ θάνατος». Τό Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου τοῦ 1822 Α’ καί στίς παραγράφους ρδ’καί ρε’ τοῦ Παραρτήματος ὁρίζεται ὅτι «Τά χρώματα τοῦ ἐθνικοῦ σημείου καί τῶν σημαιῶν τῆς θαλάσσης καί ξηρᾶς διορίζουνται τά ἑξῆς: κυανοῦν καί λευκόν καί τό Ἐκτελεστικόν σῶμα θέλει προσδιορίσει τόν σχηματισμόν τῶν σημάτων καί τοῦ Ἐθνικοῦ σημείου». Ἔτσι

Στίς 15 Μαρτίου 1822 ἐκδόθηκε ἡ ἀπόφαση 540 τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ὑπογεγραμμένη ἀπό τόν Ἀλέξανδρο Μαυροκορδᾶτο, πρόεδρό του, ὅπου στό Διάταγμα ὁριζόταν γιά τίς σημαῖες ὅτι:

Α) τῶν μὲν κατὰ γῆν δυνάμεων ἡ σημαία, σχήματος τετραγώνου, θὰ εἶχεν ἐμβαδὸν κυανοῦν, τὸ ὁποῖο θὰ διηρεῖτο εἰς τέσσαρα ἴσα τμήματα ἀπὸ ἄκρων εἰς ἄκρων τοῦ ἐμβαδοῦ

Β) ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν σημαία θὰ ἦτο διττή· μία διὰ τὰ πολεμικὰ καὶ ἄλλη διὰ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. Καὶ τῆς μὲν διὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα τὸ ἐμβαδὸν θὰ διηρεῖτο εἰς ἐννέα ὁριζόντια παραλληλόγραμμα, παραμειβομένων εἰς αὐτὰ τῶν χρωμάτων λευκοῦ καὶ κυανοῦ· εἰς τὴν ἄνω δε πρὸς τὰ ἔσω γωνίαν τούτου τοῦ ἐμβαδοῦ ἐσχηματίζετο τετράγωνον κυανόχρουν, διηρημένον ἐν τῷ μέσῳ δι’ ἑνὸς Σταυροῦ λευκοχρόου. Τῆς δὲ διὰ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα διωρισμένης τὸ ἐμβαδὸ θὰ ἦτο κυναοῦν· εἰς τὴν ἄνω πρὸς τὰ ἔσω γωνίαν τούτου τοῦ ἐμβαδοῦ ἐσχηματίζετο ὡσαύτως

τετράγωνον λευκόχρουν καὶ διηρημένον ἐν τῷ μέσω δι’ ἑνὸς Σταυροῦ κυανοχρόου.

Ἀργότερα τήν πίστη στή δύναμη τοῦ Σταυροῦ ἐκδηλώνουν καί οἱ κλεισμένοι στό φρούριο τῆς Ἀκροπόλεως:

«Κρίνομεν χρέος μας ἱερόν, ἀφοῦ εὑρέθημεν ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸ σπαθί μας διὰ νὰ σώσωμεν τὰς ἱερὰς Ἀθήνας ἢ νὰ συγκαταστραφῶμεν εἰς τὴν πλέον ἐπιθυμητὴν γῆν, πρῶτον νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν θείαν βοήθειαν εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ ἐπιχειρήματά μας, καὶ δεύτερον νὰ προκηρύξωμεν εἰς ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ὁποίας ἐλπίδας καὶ ὁποῖα αἰσθήματα πρέπει νὰ ἔχωσι δι’ ἡμᾶς καὶ διὰ τὰς Ἀθήνας.

Τὸ Μεσολόγγιον ἔγινετο μόνον παράδειγμα τῆς ἀνδρείας εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ὅθεν ἡμεῖς ἔχοντες τὴν θείαν δύναμιν βοηθὸν καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀδελφικὴν ἀγάπην, ἐφωδιασμένοι μὲ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα καὶ πολεμοφόδια, θέλομεν πολεμήσει τὸν ἐχθρὸν μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς, ἔχοντες παράδειγμα τοὺς ἀθανάτους τοῦ Μεσολογγίου μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον γεννᾶ ἡ θρησκεία καὶ ὁ πατριωτισμός».

Ἡ Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα ἡ ἡρωΐδα, θυσίασε τά πάντα στόν Ἀγῶνα. Ἐκτός ἀπό τήν περιουσία της, πού πρόσφερε στή ναυτική ἐξόρμηση τοῦ Ἔθνους, ἔχασε τόν ἄνδρα της καί τόν πρῶτο της υἱό στίς μάχες. Πρός τούς Προκρίτους καί τούς Δημογέροντες εἶπε:

«Ἔχασα τόν σύζυγόν μου. Εὐλογητός ὁ Θεός! Ὁ πρεσβύτερος υἱός μου ἔπεσε μέ τά ὅπλα ἀνά χεῖρας. Εὐλογητός ὁ Θεός! Ὁ δεύτερος καί μόνος υἱός μου, 14ετής τήν ἡλικίαν, μάχεται μετά τῶν Ἑλλήνων καί πιθανῶς νά εὕρη ἔνδοξον θάνατον. Εὐλογητός ὁ Θεός! Ὑπό τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ θά ρεύση ἐπίσης τό αἷμα μου. Εὐλογητός ὁ Θεός! Ἀλλά θά νικήσωμεν ἤ θά παύσωμεν μέν ζῶντες, ἀλλά θά ἔχωμεν τήν παρήγορον ἰδέαν, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ δέν ἀφήσαμεν ὄπισθεν ἡμῶν δούλους τούς Ἕλληνας».

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Γ’ Συνελεύσεως τῆς Ἐπιδαύρου (16-4-1826) Πανοῦτζος Νοταρᾶς ὑπογράφει τήν Διακήρυξη, ἡ ὁποία μεταξύ τῶν ἄλλων γράφει: «Ἕλληνες! Ὅταν ἐμβήκαμεν εἰς τὸ μέγα τοῦτο στάδιον ἐκηρύξαμεν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν σταθεράν μας ἀπόφασιν, τὴν ὁποίαν ἐβεβαιώσαμεν μὲ δημοσίους ὅρκους καὶ καθιερώσαμεν μὲ τόσας θυσίας καὶ αἵματα. Ἂς δείξωμεν καὶ πάλιν, ὅτι εἴμεθα χριστιανοί· ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες, πιστοὶ εἰς τὸν ὅρκον μας, σταθεροὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν μας· καὶ ὅτι, μὲ τὸν Σταυρὸν ἐμπρὸς καὶ μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, προτιμῶμεν νὰ καταβῶμεν εἰς τοὺς τάφους χριστιανοί καὶ ἐλεύθεροι, παρὰ νὰ ζήσωμεν σκλάβοι, χωρὶς θρησκείαν, χωρὶς πατρίδα, χωρὶς τιμήν».

Γι’ αὐτό ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἡ παράσταση ὁπωσδήποτε τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τοῦ Σταυροῦ στό ἐπίσημο σῆμα τῆς ἐπετείου τῆς Ἐπιτροπῆς «ΕΛΛΑΔΑ 2021».

*

Ἀπό τήν ἄλλη εἶναι γεγονός ὅτι οἱ Ἕλληνες τιμοῦν τήν Παναγία καί μάλιστα ὡς «Ὑπέρμαχο Στρατηγό» ἀπό τά Βυζαντινά χρόνια.

-Τό 626 (7ο αἰ.) στό Ναό τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν (Κων/πολη) ἐψάλη γιά πρώτη φορά ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος καί μάλιστα «ὀρθοστάδην» ἐξ οὗ καί Ἀκάθιστος Ὕμνος.

Εἶναι ὁ Ὕμνος:

«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,

ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια,

Ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου Θεοτόκε.

Ἀλλ’ ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,

Ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον.

Ἵνα κράζω σοι· Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε»

ὡς Εὐχαριστήριος ὕμνος ἐπί Πατριάρχου Σεργίου μετά τήν λύτρωση ἀπό τήν ἐπίθεση τῶν Ἀβάρων καί ἀπό τότε τό Ἱερό πρόσωπο τῆς Παναγίας τυγχάνει σκέπη καί βοήθεια καί καταφυγή τῶν Ἑλλήνων.

Ἐν προκειμένω, τυγχάνει περιώνυμος ἡ πίστη τῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 καί πρός τήν Παναγία.

Ὁ φιλικός καί ἀγωνιστής Ἀσημάκης Ζαΐμης εἶπε στούς συγκεντρωμένους στήν Ἁγία Λαύρα τήν παραμονή τῆς λήψεως τῆς ἀποφάσεως γιά τήν κήρυξη τῆς Ἐπαναστάσεως:

«Δὲν μένει ἄλλο παρὰ ἡ ἄμεσος κήρυξις τῆς Ἐπαναστάσεως. Δὲν μᾶς χωρίζει πλέον καμμιὰ διαφωνία. Ἂς ἀναπαυθῶμεν ἀπόψε καὶ αὔριον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀφοῦ μεταλάβωμεν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἂς προσευχηθῶμεν ὅλοι, κατὰ τὴν Δοξολογίαν εἰς τὸν Ἅγιον Ἀλέξιον καὶ τὴν Παναγίαν, νὰ μᾶς βοηθήσουν εἰς τὸν ἄνισον ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον ἀποδυόμεθα. Αὔριον τὴν αὐτὴν ὥραν νὰ συναντηθῶμεν ἐνταῦθα, διὰ νὰ κανονίσωμεν τὰ τοῦ Ἀγῶνος».

Ὁ γέρος τοῦ Μωριᾶ, ὁ ἥρωας Θεόδωρος Κολοκοτρώνης στόν Σταυρό στηριζόταν καί στήν Παναγία προσευχόταν. Διηγεῖται ὁ ἴδιος ὅτι ἔφτιαξε δυό Σημαῖες μέ Σταυρό καί μέ τά γράμματα ΙΧΝΚ (Ἰησοῦς Χριστός νικᾶ) καί ξεκίνησε ἀπό τήν Καλαμάτα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Τριπολιτσᾶς. Καί συνεχίζει ἡ διήγηση: «Στά χωριά πού περνοῦσε, χτυποῦσαν οἱ καμπάνες, οἱ ἱερεῖς ἔβγαιναν μέ τά ἐξαπτέρυγα, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά γονάτιζαν καί ἔκαναν δεήσεις.

Γρήγορα ὅμως ὁ πρῶτος ἐνθουσιασμός ἔσβησε. Ὁ Ἀναγνωσταρᾶς, ὁ Μαυρομιχάλης, ὁ Παπαφλέσσας τραβοῦν γι' ἀλλοῦ. Ὁ Κολοκοτρώνης ἀπομένει κατάμονος μέ τό ἄλογό του στήν Καρύταινα. Τί θά κάνει; Τί μπορεῖ νά κάνει ἕνας μονάχος, ὁλομόναχος; Τό πᾶν! Ὅταν φλογίζει τήν καρδιά του ἡ φλόγα τῆς πίστεως.

Ἀλλ' ἂς ἀφήσουμε τόν ἴδιο τόν Γέρο νά μᾶς διηγηθῆ τί ἔκανε:

"Ἔκατσα πού ἐσκαπέτισαν μέ τά μπαϊράκια τους, ἀπέ ἐκατέβηκα κάτου· ἦτον μιά ἐκκλησιά εἰς τόν δρόμον, ἡ Παναγία στό Χρυσοβίτσι, καί τό καθησιό μου ἦταν ὅπου ἔκλαιγα τήν Ἑλλάς".

Σίμωσε, ἔδεσε τό ἄλογό του σ' ἕνα δένδρο, μπῆκε μέσα, γονάτισε:

-Παναγία μου, εἶπε ἀπό τά βάθη τῆς καρδιᾶς του, καί τά μάτια του δάκρυσαν. Παναγία μου, βοήθησε καί τούτη τή φορά τούς Ἕλληνες νά ψυχωθοῦν.

Ἔκανε τό σταυρό του. Ἀσπάσθηκε τήν εἰκόνα της, βγῆκε ἀπό τό ἐκκλησάκι, πήδησε στ' ἄλογό του κι ἔφυγε».

Ὁ γενναῖος ὁπλαρχηγός τῆς Ρούμελης ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης ἀφιέρωσε στήν Παναγία τήν Προυσσιώτισσα τό ἀσημένιο κάλυμμα τῆς εἰκόνος της μέ τά τρία παράσημά του. Ἦταν τό τάμα του γιά μία ἀσθενειά του. Ἔταξε στήν Παναγία γιά νά βρεῖ τήν ὑγεία του πού τόν ταλαιπωροῦσε καί τοῦτο γιατί ἤθελε νά συνεχίσει τόν Ἀγῶνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδος. Ὅταν γιατρεύτηκε ἔντυσε

πράγματι μέ ἀργυρόχρυσο «πουκάμισο» τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας.

Ἡ ἀνάγλυφη ἐπιγραφή γράφει:

«Ἡ Παντάνασσα. Δι’ ἐξόδων τοῦ γενναιοτάτου στρατηγοῦ Γεωργίου Καραϊσκάκη, χειρί Γεωργίου Καρανίκα, 1824».

Ὁ ναύαρχος Κωνσταντῖνος Κανάρης διηγεῖται:

«Μιά δύναμις –διηγεῖται ὁ ἴδιος- μέ ἅρπαξε ἀπό τή λιτανεία πρίν φύγουμε ἀπό τά Ψαρά γιά τήν Χίο. Μιά δύναμις θεϊκή μέ γιγάντωσε…».

Αὐτή ἡ θεία δύναμις τοῦ ἔδωσε τό κουράγιο νά φθάσει μέ τό πυρπολικό του τήν τουρκική ναυαρχίδα καί νά βάλει φωτιά στό μπουρλότο.

-Εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου, φώναξε ἐκείνη τή στιγμή. Τόν Σταυρόν σας, εἶπε στούς ναύτες καί ρίξτε τούς γάντζους. Ὅταν μετά τό κατόρθωμά του νικητής ἐπέστρεψε στά Ψαρά ἡ Δημογεροντίας τοῦ ἀπονέμει δάφνινο στεφάνι. Ἐκεῖνος ἀμέσως μεταβαίνει στό Ναό νά εὐχαριστήσει τήν Παναγία. Καταθέτει στά πόδια τῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου τό στεφάνι του καί πέφτει μέ τό μέτωπο κατά γῆς προσκυνώντας προσευχόμενος καί εὐχαριστώντας ἀπό βάθους καρδιᾶς τό Θεό. Κατόπιν ἐξομολογεῖται, μεταλαμβάνει τῶν ἀχράντων Μυστηρίων καί μέ ταπείνωση καί σεμνότητα ἀποσύρεται στό σπίτι του.

Ἕνα συγκλονιστικό θαῦμα τῆς Παναγίας εἶναι αὐτό ού συνετελέσθη μετά τήν πτώση τῆς Σφακτηρίας. Γράφει ὁ ἱστορικός: «Τά λίγα ἑλληνικά πλοῖα πού ἦταν στό λιμάνι γιά νά μήν ἀποκλεισθοῦν ἀπό τόν αἰγυπτιακό στόλο, πού ἔφραζε τό στόμιο, ἔκοψαν τίς ἄγκυρες καί «διωλίσθησαν» ἔξω πρός τά ἀνοικτά.

Καθυστέρησε ὅμως ὁ «Ἄρης», μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά μποροῦσε νά σώση τόν Τσαμαδό. Ἀλλ’ ὁ Τσαμαδός δέν γυρνοῦσε. Ἦταν πάνω στή Σφακτηρία λαβωμένος ἤ αἰχμάλωτος ἤ εἶχε σκοτωθῆ. Καί τότε, ἐπειδή γινόταν ἀπό στιγμή σέ στιγμή περισσότερο προβληματική ἡ ἔξοδος, γιατί πυκνώνονταν τά αἰγυπτιακά καράβια, ἀπεφάσισαν νά ἐπιχειρήσουν νά περάσουν ἀνάμεσα στο στόλο τοῦ Ἰμπραήμ.

Ὅλοι πάνω στόν «Ἄρη», εἶχαν ἐπίγνωσι τοῦ τρομεροῦ κινδύνου. Καί τότε, ἐνῶ ἔκοβαν τήν ἄγκυρα καί ἄνοιγαν τά πανιά, ἀνέβασαν στό κατάστρωμα τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἕνας ἱερεύς πού εἶχε διασωθῆ ἀπό τή Σφακτηρία ἔψαλε παράκληση. Συγκινητικές στιγμές γιά τούς καπεταναίους καί τούς ναῦτες. Ὅλοι μέ θερμή ψυχή ζητοῦσαν ἀπό τήν Μεγαλόχαρη νά κάνη τό θαῦμα της. Στό τέλος ἀσπάσθηκαν τήν εἰκόνα καί ἔκαναν τάμα νά τήν χρυσώσουν, ἄν ἐσώζοντο.

Ἕνας ἀπό τούς ναύτας εἶπε , ὅταν ἀσπαζόταν:

-Παναγία μου ἄν δέν μᾶς σώσης, θά χαθῆς καί σύ!

Ὁ «Ἄρης» προχωροῦσε σταθεράμέ κυβερνήτας τόν Βότση καί τόν Σαχτούρη, ἐνῶ μῦδροι καί σφαῖρες τόν κτυποῦσαν ἀπό παντοῦ. Τό κατάστρωμα εἶχε ξυλωθεῖ ἀπό τίς βολές. Τά πανιά του σκίσθηκαν. Τό τιμόνι του ἔσπασε. Παρ' ὅλη τήν βροχή τῶν σφαιρῶν οἱ ναῦτες ἔτρεχαν παντοῦ, ιγά να διορθώσουν ὅ,τι μποροῦσαν καί νά μή χάση τό σκάφος τήν δυνατότητα νά κινῆται.

Πλησίαζε νά νυκτώση. Ὁ ἄνεμος ἔπεφτε. Καί ἡ θέσις τοῦ πλοίου γινόταν ἀπελπιστική. Τότε ἡ Παναγία ἔκανε τό θαῦμα της: Ἕνα νεφέλωμα κάθησε πάνω στό πλοῖο και ἐκμηδένισε τήν ὁρατότητα τῶν Αἰγυπτίων. Ἦταν σάν τήν νεφέλη ἐκείνη, πού κάποτε εἶχε σκεπάσει τόν Ἰσραήλ. Ἔτσι καί τώρα ὁ Νέος Ἰσραήλ δοκίμαζε τῆς θείας ἐπεμβάσεως τά ἀποτελέσματα.

Μέσα ἀπό τό νέφος κατώρθωσε νά διαπλεύση ὁ «Ἄρης» καί νά φθάση στό ἐλεύθερο πέλαγος ἔχοντας ἀπό τό πλήρωμά του δυό νεκρούς καί ἑπτά τραυματίες, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τόν Δημ. Σαχτούρη».

Στήν Παναγία προσευχόταν καί ὁ Στρατηγός Μακρυγιάννης: «Θεοτόκο, μητέρα τοῦ παντός..., προστρέχομεν οἱ ἁμαρτωλοί, οἱ ἀδύνατοι, εἰς εὐσπλαγχνίαν τῆς ἀγαθότης σου νά λυπηθεῖς τούς ἀθώους ἐκείνους... ὁπού τρέξαν ξιπόλυτοι καί γυμνοί, ἐκείνους ὁπού ἄφησαν χῆρες καί ὀρφανά, ἐκείνους ὁπού 'χυσαν τό αἷμα τους, κατά τόν ὅρκον τους, ν'ἀναστηθεῖ διά της δυνάμεως τοῦ Παντοκράτορα ἡ σκλαβωμένη τους πατρίδα καί νά λαμπρυνθεῖ ὁ σταυρός τῆς ὀρθοδοξίας, καί δι' αυτόν τόν ὅρκον αὐτεῖνοι πέθαναν δι' αὐτείνη τήν πατρίδα καί θρησκεία, καί θυσίασαν καί τό ἔχει τους.... Θεοτόκομου, νά περικαλέσεις τόν ἀφέντη μας καί τόν μονογενήν σου ν' ἀναστήσει πίσου αὐτά... ὁπού κατακερματίσαμεν ἐμεῖς οἱ ἀχάριστοι καί μᾶς ἦβρε ἡ δικιά του ὀργή... καί νά φέρει πίσου τήν εὐκή του καί τήν εὐλογία του καί τῆς βασιλείας του, ὁπού τήν στερηθήκαμεν ἀπό τήν κακία μας καί διοτέλειά μας καί ἐγίναμεν ἡ παλιόψαθα τῆς κοινωνίας, καί ἐγίναμεν καθώς φαινόμαστε ὥς τήν σήμερον».

Τήν Παναγία, τήν Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου, ἐπεσκέφθηκαν γιά νά προσευχηθοῦν ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος καί πρός ἐνίσχυσίν τους γιά τόν Ἀγῶνα ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Μιαούλης ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Μακρυγιάννης καί ἄλλοι. Μάλιστα μετά τήν ἀπελευθέρωση ὁ Κολοκοτρώνης ἀφιέρωσε τό δακτυλίδι του στήν θαυματουργική Εἰκόνα.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἐφ' ὅσον βλέπουμε, διαβάζουμε καί διαπιστώνουμε ὅτι στόν

Ἀγῶνα τῆς Παλιγγενεσίας εἶναι ἐνώπιον τῶν Ἀγωνιστῶν, ἐνώπιον ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Σταυρός καί ἡ Παναγία, ἐμεῖς οἱ νεότεροι Πανέλληνες πόσο θά ὀφείλουμε νά προσέξουμε ὡρισμένα λίαν καθωριστικά σημεῖα τῆς πορείας μας. Πρῶτον, τό ζήτημα τῆς ἀπαξίωσης τῆς ἐννοίας τῆς πατρίδος μέ διάφορες μεθοδολογίες, δεύτερον τό θέμα τῆς ἀπαράδεκτης δυσφήμισης τῶν ἡρώων τοῦ 1821, τρίτον τό συνεχιζόμενο φαινόμενο τῆς διαστρέβλωσης τῆς ἱστορίας καί τέταρτον, τό ζωτικό θέμα τῆς ὑποβάθμισης τῆς Ἐκκλησίας. Σ’ αὐτά τά θέματα κρινόμαστε καθημερινῶς καί μ’ αὐτά θά κριθεῖ καί τό μέλλον μας.

Γιά τούς ἥρωες τοῦ 1821, ἰσχύει τό «ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων, ἔργῳ καί δηλοῦσθαι τὰς τιμάς». Ἄραγε ἡ φράση αὐτή τοῦ Περικλῆ στόν «Ἐπιτάφιο» βρίσκει ἀνταπόκριση σέ μᾶς σήμερα; Μέ ἄλλους λόγους: Εἴμαστε συνεπεῖς στά ἰδανικά καί στά ὁράματα τῶν προγόνων μας;